

RECENZJE I OMÓWIENIA

Materiały Zachodniopomorskie, Nowa Seria
t. VIII: 2011 z. 1: Archeologia, s.373-374
ISSN 0076-5236

Krzysztof Kowalski

Agnieszka Matuszewska, *Kultura ceramiki sznurowej na Dolnym Nadodrzu*, seria: ARCHAEOLOGIA BIMARIS (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu Instytut Prahistorii), Monografie, tom 5, Wydawnictwo Poznańskie, Muzeum Narodowe w Szczecinie, Poznań 2011, ss. 312, ISBN 978-83-7177-781-3, ISBN 978-83-86136-98-8

Publikacja, będąca uzupełnioną wersją dysertacji doktorskiej Autorki, jest próbą kompleksowego ujęcia genezy, rozwoju i zaniku dolnoodrzańskiego wariantu kultury ceramiki sznurowej, należącej do najważniejszych jednostek kulturowych na dużych połaciach Europy w III tysiącleciu p.n.e. Podstawę opracowania stanowi aktualnie dostępny zasób źródeł, które zostały uporządkowane i pod względem taksonomiczno-chronologicznym zidentyfikowane z kulturą ceramiki sznurowej na obszarach położonych w szeroko pojętym rejonie ujścia Odry. Charakterystyka przeanalizowanych zjawisk została przedstawiona na tle sytuacji panującej w schyłkowym neolicie i początkach epoki brązu w strefie okołobałtyckiej.

Monografia składa się ze wstępu i z sześciu rozdziałów, zamkniętych krótkim, esencjonalnym zakończeniem. Całości dopełnia katalog stanowisk ujęty w formę tabelaryczną oraz bogata część ilustracyjna zawierająca tablice z rysunkami zabytków i mapy.

W rozdziale I zarysowana została historia i stan badań nad problematyką związaną z funkcjonowaniem społeczności kultur kręgu sznurowego w strefie południowoobałtyckiej w podziale regionalnym. Pozwoliło to uwypuklić nie tylko zagadnienie zróżnicowania stanu rozpoznania źródeł, ale także odmienności tradycji badawczych w poszczególnych krajach (perspektywa zachodnia oraz środkowo- i wschodnioeuropejska) bezpośrednio rzutujące na refleksję naukową nad omawianymi zjawiskami kulturowymi. W kolejnym rozdziale (II) scharaktery-

zowane zostały aktualne podziały fizyczno-geograficzne oraz zasadnicze elementy środowiska naturalnego w rejonie Dolnego Nadodrza w okresie funkcjonowania społeczności z ceramiką sznurową. Skrótowo przedstawione zostało także tło kulturowe w regionie od środkowego, a nawet wczesnego neolitu, po prolog epoki brązu. Następnie (rozdział III) przedstawiona została analiza nieruchomych źródeł archeologicznych – sporadycznie rozpoznanych osad i licznych odkryć sepulkralnych – oraz poszczególnych kategorii źródeł ruchomych (ceramiki, wytworów kamiennych, krzemiennych, bursztynowych i kościanych), a na ich podstawie próba wydzielenia szczegółowych jednostek taksonomicznych. Dalej (rozdział IV) podjęta została próba ustalenia chronologii i periodyzacji kultury ceramiki sznurowej w rejonie dolnoodrzańskim, które odniesione są do obszaru południowobałtyckiego. Autorka ukazuje także omawiany rejon i pochodzące z niego źródła na tle ugrupowań kultur kręgu sznurowego w strefie okołobałtyckiej, rozpatrując jego związki genetyczne z miejscowym substratem oraz egzogennymi elementami kulturowymi (rozdział V), a w podsumowaniu podejmuje próbę rekonstrukcji dziejów ugrupowań tej kultury na badanym obszarze w ramach okołobałtyckiej wspólnoty komunikacyjnej społeczności z ceramiką sznurową. Książka ma streszczenie w języku angielskim.